

Черніков Денис Юрійович

студент факультету адвокатури

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СУБ'ЄКТИ ПРЕЮДИЦІАЛЬНОГО ЗАПИТУ ДО СУДУ ЄС (КВАЗІСУДОВІ ОРГАНИ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ЄС)

***Анотація.** У статті аналізується питання правової природи суб'єктів преюдиціального запиту до Суду ЄС. Досліджуються вироблені практикою Суду ЄС критерії суб'єктів преюдиціального запиту.*

***Ключові слова:** Суд Європейського Союзу, преюдиціальний запит, , квазісудові органи, суб'єкти преюдиціального запиту.*

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням правової природи суб'єктів преюдиціального запиту до Суду ЄС присвячено праці таких вчених, як А. Четвериков, А. С. Фастовець, М. Деменчук, О. Андрійчук.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення дієвості права ЄС вимагає, щоб у тих випадках, коли для винесення рішення у національній справі необхідно здійснити тлумачення акта ЄС, національний суд має право направити преюдиціальний запит в порядку ст. 267 Договору про функціонування Європейського Союзу.

Як на нормативному рівні, так і в доктрині єдиний підхід відносно суб'єктів преюдиціального запиту, їх кваліфікації в національному праві так і не склалися, що породжує складнощі на практиці.

Подібно до Європейського суду з прав людини Суд ЄС тлумачить термін "суд" як суб'єкт запиту розширено, включаючи квазісудові органи, які не є органами національних судових систем.

Квазісудовими органами держав-членів ЄС є муніципальні (місцеві) наглядові колегії, морські палати, патентні відомства, комітети авторського права, третейські суди і арбітражі, дисциплінарні суди (дисциплінарні комісії), інші [1, ст. 162-164]. Ці суб'єкти характеризуються різним юридичним статусом, становищем в системі органів влади і управління, характером рішень, що приймаються. Факт кваліфікації органу як квазісудового у світлі здійснюваних функцій і місця в національному праві не обов'язково зводиться до визнання його судом в розумінні ст. 267 Договору про функціонування ЄС.

Принципова відмінність компетенції суду від квазісудового органу полягає у відсутності в останнього права на винесення рішення від імені держави, відсутності перевірки інстанції, що забезпечує законність і обґрунтованість судового акта.

Суд ЄС керується власним розумінням предметної компетенції органу влади. У рамках конкретної справи Суд ЄС може визнати судом правозастосовний орган, за яким в державі ЄС таку компетенцію не визнають [2, с. 65-76]. Термін "суд" тлумачиться автономне, значною мірою незалежне від його національної правової кваліфікації поняття.

Враховуючи велику різноманітність судів, адміністративних органів, що мають окремі повноваження із судового правозастосування, Суд ЄС у своїх рішеннях послідовно вводив в практику критерії кваліфікації органів запиту.

Першою у ряді таких рішень була справа Васен-Гобельз 1966 р. [3], у якому Суд ЄС вказав, що при певних обставинах до поняття "суд" можуть включатися й інші установи, ніж загальні суди. Вирішальне значення для кваліфікації не має ні найменування органу, ні його внутрішня будова.

У справі Брокмюлен 1981 р. [4] Суд ЄС роз'яснив, що предметному аналізу підлягає склад суду (визначений в силу закону або створений при безпосередній участі органів державної влади), процедура (аналогічна

процедурі загальних судів), обов'язковий для сторін характер рішення, вирішення справи шляхом прийняття акта по суті і його подальше виконання, неприпустимість подальшого контролю з боку інших адміністративних органів. Критерій інстанційного контролю не має імперативного характеру, оскільки його застосування в кожному випадку призводило б до неможливості безпосереднього направлення преюдиціальних запитів судами вищестоящих інстанцій до Суду ЄС.

Таким чином, на перше місце ставилося питання правової природи органу державної влади, наближеного до статусу суду.

У 1987 р. Суд ЄС в рішенні у справі Сало уточнив приведені критерії, вказавши, що принципове значення мають повноваження, що реалізуються органом влади при вирішенні конкретної справи.

Починаючи з рішення у справі Дорш 1998 р. [5], Суд ЄС комплексно досліджує правову природу і компетенцію конкретного органу влади. У цьому рішенні судом була визнана німецька Федеральна Наглядова Комісія з державних закупівель попри те, що вона безпосередньо підконтрольна профспілковому Антимонопольному Бюро і структурно підлегла Уряду ФРН. Вирішальне значення мав той факт, що на членів Комісії поширювалися норми закону про порядок призначення і звільнення з посади суддів, гарантії їх незалежності та неупередженості.

Рішенням 2000 р. у справі Габальфріза [6] судом був визнаний Адміністративно-господарський суд, що розглядає податкові скарги Адміністративно, який знаходиться в структурі Міністерства фінансів. На відміну від справи Дорш, Суд ЄС керувався іншим підходом, вказавши, що оскільки ця структура була функціонально відокремлена від тієї, що видає адміністративні рішення державної податкової адміністрації, рішення такого органу кваліфікуються як судові рішення.

У практиці Суду ЄС судом признавався навіть комітет професійних організацій, що діє на підставі колективного договору як суд, чиї рішення не підлягали оскарженню (рішення у справі Данфосс 1989 р.) .

У цілому, розроблені Судом ЄС критерії зводяться до визначення легітимності органа влади і його повноважень (чи був орган влади створений на підставі закону), характер його діяльності (чи не був скликаний *ad hoc* або діє на постійній підставі), обов'язковий характер його юрисдикції і змагальність провадження. Вказані критерії кваліфікації мають бути наявними одночасно. В якості додаткових критеріїв здійснення правосуддя в розумінні практики Суду ЄС є застосування органом влади норм права, вирішення спорів по суті як одне із завдань, відсутність вищестоящої "адміністративної" інстанції, незалежність в прийнятті рішень.

Суд ЄС, розробивши автономне визначення поняття "суд", з урахуванням розроблених критеріїв, і зважаючи на велику різноманітність національних судів і квазісудових органів, що здійснюють функцію правосуддя, може дати вичерпне його визначення. На сьогодні такого визначення немає.

Судами - суб'єктами преюдиціального запиту до Суду ЄС є не лише суди як органи державної влади держав - членів ЄС, але і квазісудові органи, що мають окремі ознаки органу правосуддя. Єдиний підхід в ЄС до легітимації таких органів відсутній, а Суд ЄС в кожному випадку індивідуально вирішує питання про можливість прийняття запиту до розгляду. Врахуванню підлягає сукупність вироблених практикою Суду ЄС критеріїв, які умовно можна розділити на основні (легітимність суб'єкта і його повноважень, характер його діяльності, обов'язковий характер його юрисдикції, змагальність провадження) і додаткові (застосування суб'єктом норм права, вирішення спору по суті як одне із

завдань, відсутність вищестоящої адміністративної інстанції, незалежність в прийнятті рішень.

Література

1. Четвериков А.О. Гарантії незалежності органів правосуддя інтеграційних об'єднань сучасних держав : порівняно-правовий аспект. Актуальні проблеми права. - 2015. - № 5. - С. 162-164.
2. Фастовець А. С. Огляд факторів впливу на кількість преюдиціальних позовів держав-членів ЄС до Суду ЄС. Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2015. – Випуск 126 (частина II). – С. 65-76.
3. Справа С-50/58 Васен-Гобельз проти Фонду працівників видобутку корисних копалин [1966] ECR 261.
4. Справа 235/80 Брокмюлен Реєстраційний комітет Г.П. [1981] ECR 06781.
5. Справа 170/80 Дорш (інженер консультант) проти Ради ЄС та Європейської комісії.
6. Справа С-128/77 Габальфріза та інші проти Агенсії Естатал Адміністрації Трибуторії [2000] ECR -1096.